

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-39-49](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-39-49)

УДК 331.522.4

JEL Classification: J24

Юлія Харченко

кандидат наук з державного управління,

доцент кафедри менеджменту та державної служби

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: ycharhenkoyp@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6181-548X>

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У статті проаналізовано зайнятість та продуктивність праці як фундаментальні передумови капіталізації людського потенціалу регіонів, здійснено стратифікацію та виявлено спадкоємність поколінь у сучасному форматі, досліджено ресурсний потенціал та окреслено специфікацію прав власності в умовах локалізації економічного простору. Запропоновано не секторальний, а функціональний підхід до критеріального виміру стану предметів і засобів праці, а також людського розвитку в контексті інституціоналізму просторових суспільних систем. Проведено розрахунки таких показників: продуктивність праці (ВРП на 1 працівника); рівень ревіталізації засобів виробництва (зношеність основних засобів); рівень зайнятості та приріст робочих місць; інвестиції в основний капітал у розрахунку на одну особу. Зауважено, що спостерігається позитивна динаміка скорочення кількості громадян, зайнятих у неформальному секторі економіки.

Ключові слова: регіональний розвиток інституціоналізація, територіальна організація, продуктивність праці; рівень зайнятості; людський потенціал.

Табл.: 6. Бібл.: 9.

Постановка проблеми. Завершення децентралізаційних перетворень та впровадження нових адміністративно-територіальних змін в Україні – досить важливий крок для подальшої модернізації державної регіональної політики.

Розгортання повномасштабної воєнної агресії Росії, і ті зміни, що відбулися в умовах заходів із реформатування владних повноважень вкотре засвідчили посилення переваг мобільності ресурсів, наявності швидкодоступності до капіталу, товару чи послуги та дало змогу наголосити на значенні чинників регіонального розвитку, які донедавна вважалися неважливими.

Відтак зросло значення географічного розташування та територіальної близькості, водночас ті, які донедавна були традиційними перевагами (наявні природні, трудові, енергетичні ресурси, матеріальний капітал) нині вже не є беззаперечно значущими для формування іміджу, розвитку регіону, та його інституціональної складової.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Особливостями інституціонального середовища у просторових господарських системах присвячені праці, М. П. Бутка, С. Й. Вовканича, В. М. Геєця, О. І. Гонти, Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, М. В. Дубини, М. М. Забаштанського, В. С. Загорського, Н. В. Іванової, В. С. Кравціва, Е. М. Лібанової, М. В. Максимчука, М. І. Мельник, С. І. Пирожкова, О. В. Попело, І. З. Сторонянської, Р. В. Тульчинського, С. М. Тульчинської, В. Ю. Худолій, А. А. Чухна, та інших. У межах нашого наукового пошуку

варто проаналізувати зайнятість та продуктивність праці як інституціональні передумови капіталізації людського потенціалу [9].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Вважаємо за доцільне зосередити свій науковий пошук на фундаментальних інституціональних передумовах капіталізації людського потенціалу регіонів, а в межах цього дослідження слід здійснити аналіз тенденцій і динаміку стану людського розвитку як основи капіталізації людського потенціалу.

Мета статті здійснити аналіз інституціональних передумов капіталізації людського потенціалу через дослідження рівня зайнятості та стану продуктивності праці.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до наявної практики дослідження стану потенціалу промислового та сільськогосподарського виробництва, рівня інфраструктурної облаштованості окремих територій було запропоновано проаналізувати показники, які впливають на регіональний розвиток та, на наше переконання, зможуть дати об'єктивну характеристику якісного стану продуктивних сил.

Такими показниками, на нашу думку можна вважати рівень капіталізації людського потенціалу через:

- визначення реального приросту робочих місць;
- оцінку продуктивності праці;
- ревіталізацію засобів виробництва (зношеність основних засобів);
- кількість інвестицій в основний капітал ;
- можливості реалізувати інноваційну продукцію за кордон [8].

Зокрема, показниками, що характеризують стан ресурсного потенціалу регіонів України, вагомим є капіталізація людського потенціалу (рис. 1, табл. 1).

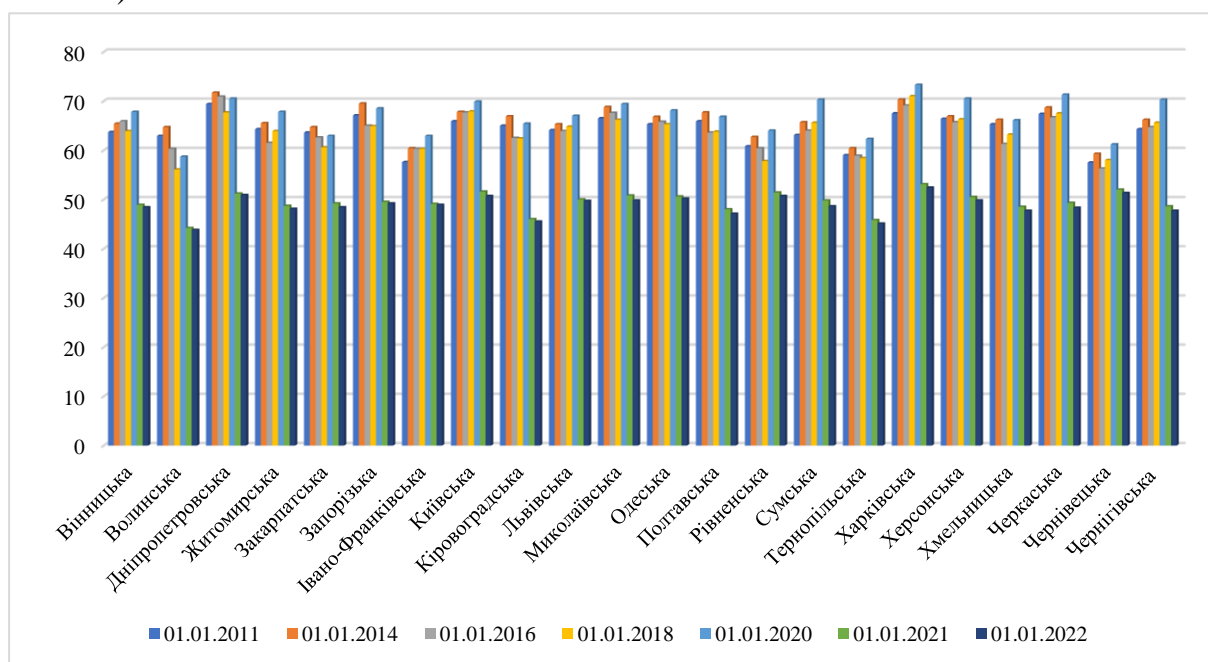

Рис. 1. Рівень зайнятості у % до населення відповідного віку
Джерело: розроблено авторкою на підставі [5].

Таблиця 1

Динаміка зайнятості та рівня безробіття в Україні

Період	Стан зайнятості населення, осіб				Рівень безробіття (у % до активного населення)	Зареєстрованих безробітних (тис. осіб)
	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення		
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630,0	12,43	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,68	1063,2
2002	48003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,30	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994,0	9,67	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,17	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,79	891,9
2006	46646,0	20545,9	19032,2	1513,7	7,37	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,88	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,89	596
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,63	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,82	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,55	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,12	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,70	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,70	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,51	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,69	407,2
2017	42386,4	17193,2	15495,9	1697,3	9,87	352,5
2018	42153,2	17296,2	15718,6	1577,6	9,12	341,7
2019	41902,4	17381,8	15894,9	1486,9	8,55	338,2
2020	41588,4	16917,8	15244,5	1673,3	9,89	459,2

Примітка. З 2014 р. – не враховані окуповані території (АРК, Севастополь та Донбас).

Джерело: розроблено автором на підставі [1; 3; 4].

Аналіз засвідчує, що максимальне значення цього показника через рівень зайнятості населення у 2022 р. характерне для Харківської області (52,4 %), а мінімальне – для Волинської (43,8 %).

Регіонами-лідерами були також Чернівецька (51,3 %), Дніпропетровська (50,9 %), Київська (50,7 %), Рівненська (50,7 %) області, які посіли відповідно перші місця у рейтингу.

До групи провідних регіонів увійшли Одеська (50,2 %), Миколаївська (49,8 %), Херсонська (49,8 %), Львівська (49,7 %) та Запорізька (49,2 %) області, які посіли з 6-го по 10-е місця в рейтингу.

Групу регіонів зі значенням показника рівня зайнятості нижче середнього формували такі області, як Івано-Франківська (48,9 %), Вінницька (48,4 %), Сумська (48,6 %), Черкаська (48,3 %), Закарпатська (48,4 %), Житомирська (48,1 %), Чернігівська (47,7 %), Хмельницька (47,7 %), Полтавська (47,1 %), Кіровоградська (45,5 %), Тернопільська (45,1 %) які посідали з 11-го по 20-е місця в рейтингу.

Розглянемо один із найвагоміших показників, що свідчить про якісні зміни стану суспільного виробництва в розрізі регіонів, а саме продуктивність праці [7]. Треба наголосити, що останнім часом його аналізу не приділяється належного значення. Динаміка стану продуктивності праці в розрізі регіонів України наведена в рис. 2.

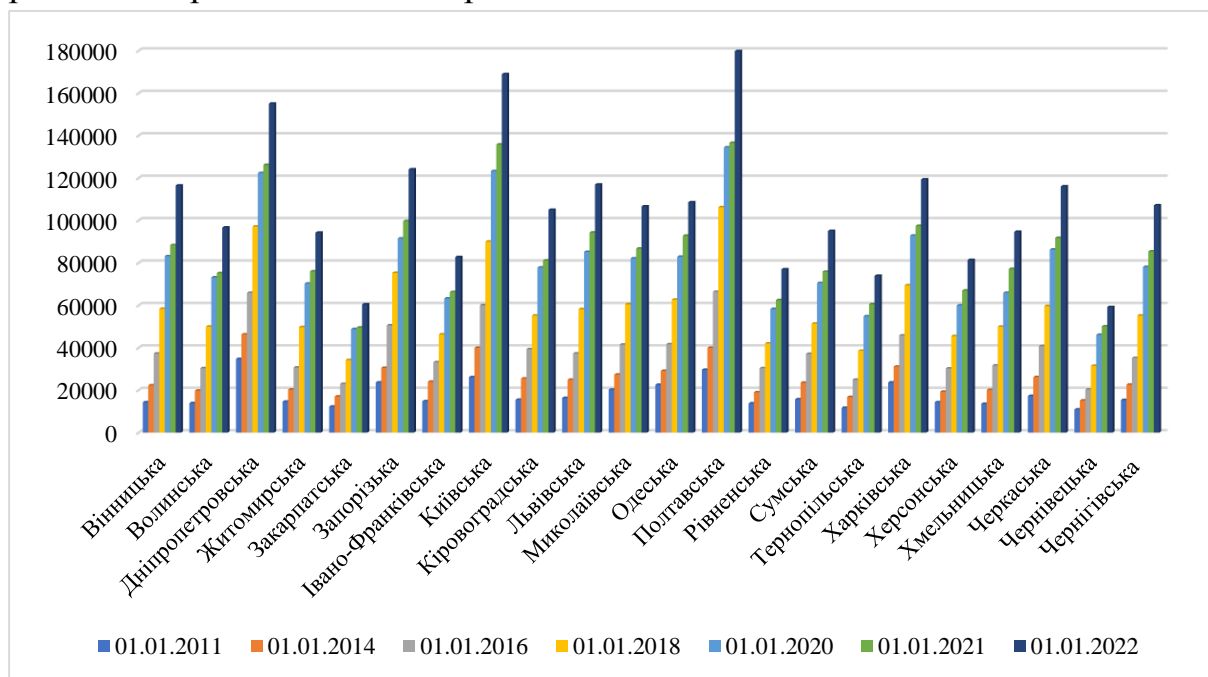

Рис. 2. Динаміка стану продуктивності праці в розрізі регіонів України
Джерело: розроблено авторкою на підставі [5].

У 2022 р. беззаперечними лідерами серед регіонів за показником продуктивність праці в розрахунку на 1 особу були Полтавська (179 843 грн), Київська (168 978 грн) та Дніпропетровська (155 098 грн) області, які суттєво перевищували показники в середньому по Україні.

До регіонів-лідерів також належать Запорізька (124 107 грн) та Харківська (119 383 грн) області, які разом з лідерами посідають перші п'ять місць у рейтингу.

Результати аналізу зайнятості до повномасштабної війни, свідчать, що відбулося підвищення рівня досліджуваного показника серед громадян, незалежно від вікової групи. Виняток спостерігається серед вікової групи осіб 40-49 років, саме серед цієї вікової групи рівень зайнятості скоротився з 79,4 до 78,7 %.

Найбільшим рівень зайнятості є серед вікової групи від 35 до 50 років (близько 80 %), а найнижчий – мають особи 60-70 років (14 %) та осіб вікової групи 15-24 роки (31 %). Останній показник, який свідчить про зайнятість молоді ґрунтується на об'єктивних фактах про те, що значна кількість осіб цієї вікової категорії є учнями, студентами, які навчаються і тому не складають контингент активно працюючих.

У містах збільшується кількість зайнятого населення у віці 15-70 років на 143 тис. осіб (до 11,4 млн осіб), а рівень зайнятості зріс з 58,1 до 59,1 %. Чисельність зайнятого населення в сільській місцевості мала тенденцію до збільшення, а саме на 74 тис. осіб – до 5,2 млн осіб, а рівень зайнятості підвищився з 55,0 до 56,2 % [7].

Треба зауважити, що останніми роками на ринку праці в Україні спостерігаються суттєві гендерні особливості, які пов'язані з тим, що з-поміж чоловіків чисельність зайнятого населення віком 15-70 років збільшилася на 205 тис. осіб, у той час як серед жінок окреслений показник підвищився лише на 12 тис. осіб. Крім того, серед чоловіків рівень зайнятості становить 64,0 %, а серед жінок – лише 52,9 %.

В Україні характерним є скорочення чисельності громадян, що задіяні в неформальному секторі економіки, вперше вказане визначення використане в доповіді Міжнародної організації праці (МОП) з питань зайнятості (Кенія у 1972 р.). У цій доповіді увагу акцентували на тому, що головну проблемою зайнятості формує не кількість безробіття, а наявність такого явища як «працююча біднота». До того ж, її представники змушені виконувати роботу без дотримання елементарних правил безпеки.

Створюються товари, надаються послуги в жахливих умовах, а якість обсяг їхньої діяльності не фіксується, тому і відсутнє відповідне державне регулювання їх діяльності. «Неформальний сектор економіки», за умови мінімального сприяння та підтримки державним управлінням зміг б позитивно сприяти у забезпеченні зайнятості більшій кількості осіб [6].

Найвищу питому вагу в неформальному секторі займає виробництво товарів і послуг, виготовлення і розподіл яких відбувається згідно норм чинного законодавства, при цьому варто наголосити, що по своїй суті й діяльність у неформальному секторі не завжди означає навмисну несплату податкового навантаження (податків, зборів, внесків на соціальне страхування чи ігнорування законів і підзаконних нормативних актів про працю). Дослідники ще трактують її як «економіка виживання», «економіка злиднів», «паралельна тіньова економіка», «вимушеною економікою» тощо.

Слід зазначити, що з-поміж працюючих громадян в Україні кожний п'ятий працівник, який працює по найму не зареєстрований. Неформальна зайнятість найчастіше притаманна для сільського, лісового та рибного господарств (42 %), торгівлі, ремонті автотранспортних засобів (17 %) та для будівництва (17 %).

Найбільші показники зайнятості у неформальному секторі економіки спостерігаємо у довоєнній Миколаївській, Івано-Франківській, Херсонській, Рівненській, Чернівецькій областях – від 34 до 49 % зайнятого населення, а найменші показники – у Київській, Харківській та Полтавській областях – відповідно 10-11 %.

Безробітні серед вікової групи 15-70 років у 2019 році становили 1,5 млн осіб, хоча варто констатувати, що ці показники мають тенденції до зменшення майже в усіх регіонах України. Зокрема, найнижчий рівень безробіття в Харківській області (5,0 %), м. Києві (5,8 %), Одеській та Київській областях (відповідно по 5,9 %), а найвищий – у Луганській (13,7 %), Донецькій (13,6 %), Кіровоградській (11,0 %), Полтавській та Волинській областях (відповідно по 10,6 %).

Зауважимо, що зниження рівня безробіття спостерігалось серед громадян у віці від 15 до 39 років, проте з-поміж осіб у віці 40-49 років рівень безробіття збільшився з 7,7 до 8,4 %, серед осіб у віці 50-59 років – з 7,4 до 8,0 %. Серед осіб у віці 30-34 роки (7,3 %) найнижчий рівень безробіття, водночас серед молоді до 25 років цей показник становив 15,4 % робочої сили відповідного віку (майже удвічі вище, ніж серед усього населення).

До регіонів, у яких продуктивність праці в розрахунку на 1 особу по Україні близько середньої (101 138 грн), можна віднести Львівську (94 317 грн), Черкаську (91 817 грн), Одеську (92 823 грн), Вінницьку (88 380 грн) та Миколаївську (86 750 грн) області – з 6-го по 10-е місце в рейтингу.

Показник продуктивності праці нижче середнього по Україні, притаманний: Чернігівській (85 435 грн), Житомирській (76 017 грн), Волинській (75 193 грн), Херсонській (77 153 грн), Сумській (75 815 грн), Кіровоградській (81 166 грн), Івано-Франківській (66 245 грн) та Рівненській (62 485 грн) області. До повномасштабної війни Закарпатська (49 538 грн) та Чернівецька (50 110 грн) області мали найнижчий рівень продуктивності праці.

Таким чином, висновок щодо стану модернізації людського потенціалу свідчить про надзвичайно широку асиметрію його стану, який суттєво погіршиться внаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну, міграції високопродуктивного населення за межі держави, витрати робочих місць, зумовлених руйнацією (до 30 %) сфери матеріального виробництва та інфраструктурних об'єктів [7].

Незаперечним фактом є зміна і «географії» вакансій. Через війну люди втратили свій дім і можливість працювати, змушені переїжджати в інші міста, у відносно безпечніші, віддаленіші від бойових дій. Попередні статистичні звіти свідчать, що вимушеними внутрішніми переселенцями вважаються 7,1 млн осіб, а найбільше навантаження на себе, як приймаюча сторона взяли переважно області на Заході держави, оскільки в цей регіон передислоковуються підприємства для продовження своєї діяльності, для ведення бізнесу в безпечних умовах [2].

Крім людського потенціалу, вагоме значення у складі продуктивних сил відіграють засоби виробництва у складі предметів і засобів праці.

Повномасштабне вторгнення Росії, її воєнні дії внесли суттєві зміни в функціонування вітчизняної економіки та ринку праці. Повністю або частково зруйновані економічні об'єкти, триваючі бойові дії на території нашої

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

держави, завдали значних інфраструктурних пошкоджень, що спричинило до припинення діяльності підприємств чи їх релокацію, зумовили проблеми в організації роботи бізнес-структур та утруднили логістику, загалом знизили споживчий попит.

Дослідження групи Gradus Research зазначають, що з початку військової агресії до 22 березня 2022 року в Україні змушені були зупинити, уповільнити чи звзвити свою діяльність 86 % компаній, з яких: 48 % працюють частково або майже зовсім не працюють так як працювали і раніше тільки 13 % [8].

Слід зазначити, що навіть без урахування воєнної руйнації засобів виробництва в більшості регіонах України всі вони зазнали структурної деградації продуктивних сил, їх технологічної відсталості та високого ступеня зношуваності основних засобів.

Оцінювання ревіталізаційного стану основних засобів через критерії їх зношуваності зображено на (рис. 3).

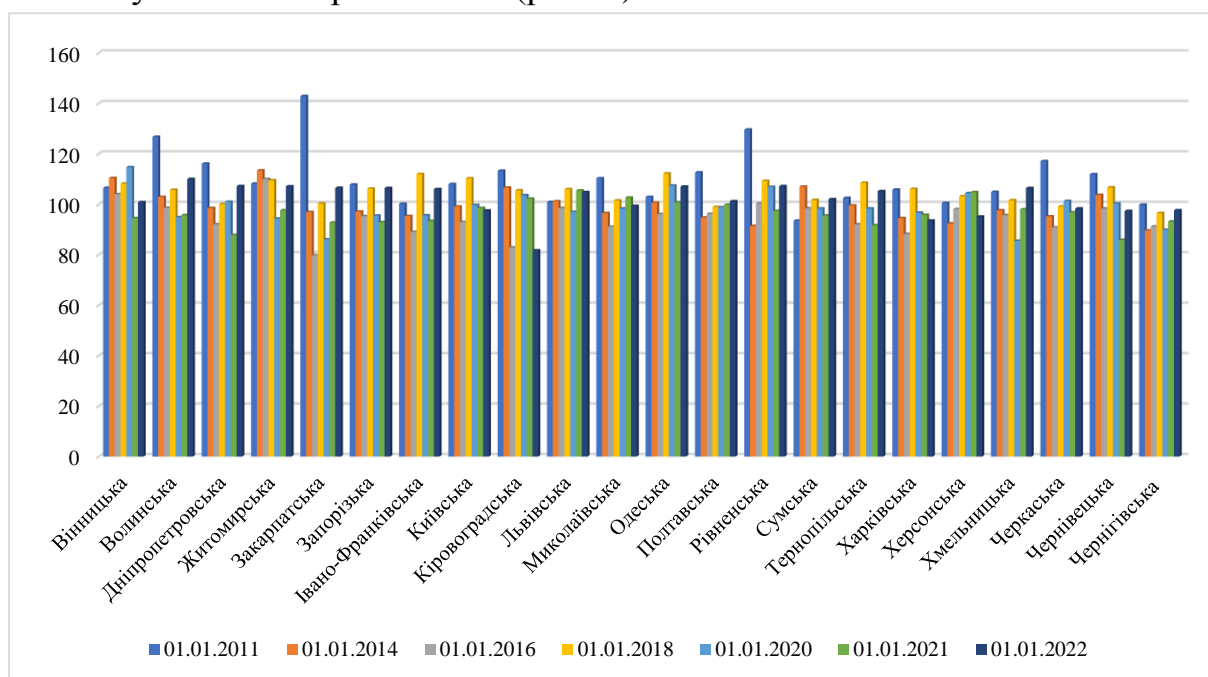

Рис. 3. Рівень ревіталізації засобів виробництва, % (відсотки)
Джерело: розроблено авторкою на підставі [5].

При цьому під ревіталізацією розуміється модернізаційний стан засобів виробництва для оновлення їх використання в межах якісного оновлення наявного виробничого апарату, або ж його реконструкцією, відповідно до ринкових потреб на продукцію чи послуги.

Аналіз показує, що максимальне значення рівня ревіталізації засобів виробництва у 2022 р. характерне для Волинської області (110 %), а мінімальне – для Кіровоградської (81,7 %). Регіонами-лідерами були також Дніпропетровська (107,2 %), Рівненська (107,2 %), Житомирська (107,1 %), Закарпатська (106,5 %), Одеська (107 %) області, які посіли відповідно перші місця рейтингу.

До групи провідних регіонів належить Запорізька (106,4 %), Хмельницька (106,4 %), Івано-Франківська (106 %), Львівська (104,8 %) та Тернопільська (105,2 %) області, які посіли з 7-го по 11-е місця в рейтингу.

Групу регіонів зі значенням показника рівня ревіталізації нижче середнього формували такі області, як Сумська (102 %), Полтавська (101,2 %), Миколаївська (99,3 %), Черкаська (98,3 %), Чернівецька (97,3 %), Чернігівська (97,6 %), Херсонська (95,1 %), Київська (97,1 %), Вінницька (100,8 %), Харківська (93,5 %), які посідали з 12-го по 21-е місця в рейтингу.

Далі розглянемо інвестиції в основний капітал. Статистичні дані засвідчують, що максимальний обсяг інвестицій в основний капітал у 2022 р. спостерігається в Київській області (28 798 грн), а мінімальне – у Закарпатській (6544 грн) (рис. 4).

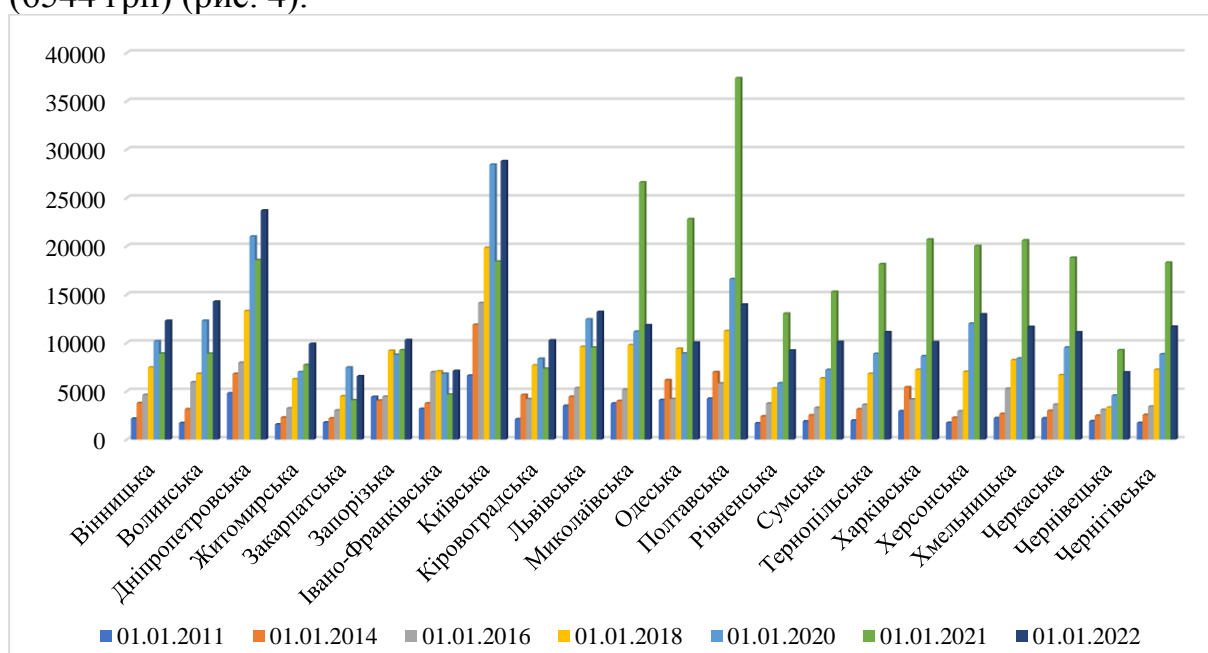

Рис. 4. Інвестиції в основний капітал (на 1 особу, грн.)

Джерело: розроблено авторкою на підставі [5].

Середнього значення показника інвестицій в основний капітал у розрахунку на 1 особу по Україні (16031 грн), досягли Дніпропетровська (23 700 грн), Волинська (14 269 грн), Полтавська (13 953 грн), Львівська (13 203 грн), Херсонська (12 949 грн) та Вінницька (12 286) області. Нижче середній показник по Україні, мають: Житомирська (9894 грн), Рівненська (9208 грн), Івано-Франківська (7089 грн).

Аутсайдерами були Чернівецька (6942 грн) та Закарпатська (6544 грн) області, які посідали останні місця в рейтингу.

Аналіз обсягів реалізації інноваційної продукції за межі України засвідчує, що максимальне значення обсягу реалізованої інноваційної продукції за межі України у 2022 р. спостерігається у Запорізькій області (1 231 142 тис. грн), а мінімальне – у Рівненській (19 657 тис. грн) (рис. 5).

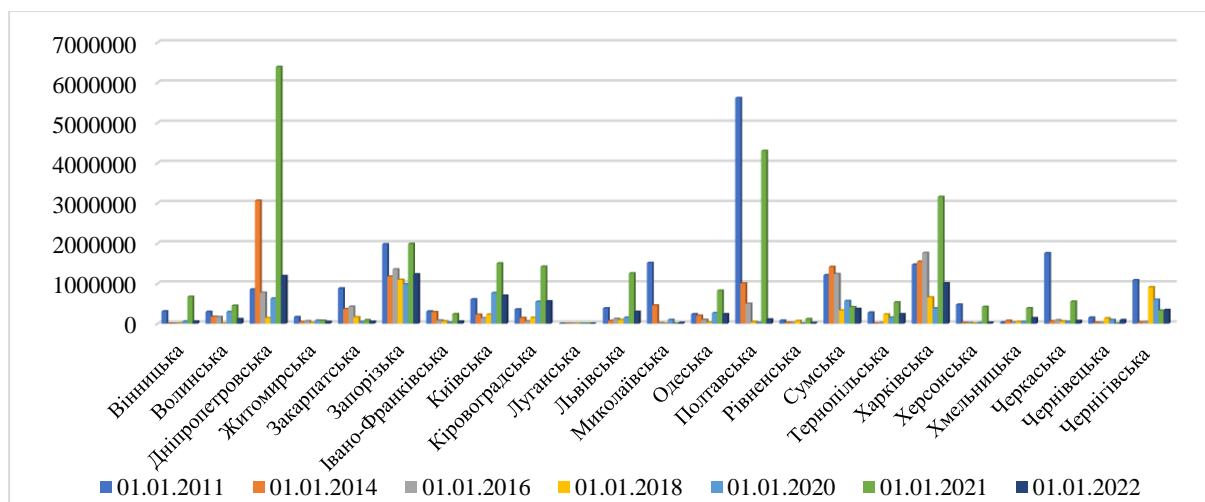

Рис. 5. Реалізація інноваційної продукції за межі України, (тис. грн)

Джерело: розроблено авторкою на підставі [5].

Регіонами-лідерами були також Дніпропетровська (1 185 901 тис. грн), Харківська (1 006 490 тис. грн), Київська (697 223 тис. грн), Кіровоградська (557 882 тис. грн), Сумська (367 870 тис. грн) та Чернігівська (341 005 тис. грн) області, які посіли відповідно перші місця у рейтингу.

Провідними регіонами можна вважати: Львівську (297 818 тис. грн), Одеську (237 465 тис. грн), Тернопільську (237 008 тис. грн), Волинську (115 027 тис. грн), Хмельницьку (137 161 тис. грн) та Полтавську (106 524 тис. грн) області.

Показник обсягу реалізації інноваційної продукції за межі України нижче середнього сформували такі області, як Чернівецька (89 555 тис. грн), Черкаська (70 281 тис. грн), Вінницька (55 859 тис. грн), Івано-Франківська (55 241 тис. грн), Закарпатська (49 654 тис. грн), Житомирська (44 298 тис. грн), Херсонська (23 723 тис. грн), Миколаївська (20 690 тис. грн) та Рівненська (19 657 тис. грн) області.

Висновки та пропозиції. З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що показники зайнятості та продуктивності праці можна вважати фундаментальними оціночними передумовами капіталізації людського потенціалу регіонів. Здійснено стратифікацію та виявлено спадкоємність поколінь у сучасному форматі, досліджено ресурсний потенціал

На нашу думку, варто скористатись тенденцією до вирішення означених проблем, яка використовується постсоціалістичних країнах ЄС, зокрема, враховувати такі інституціональні передумови для використання економічного потенціалу в нашій державі як мотивація створювати нові робочі місця в усіх сферах господарювання, реалізовувати програми імпортозаміщення для того, щоб якомога ефективніше активізувати внутрішній ринок, та сформувати просторову інвестиційну привабливість та налагодити ефективні міжрегіональні зв'язки.

Проаналізувавши, регіональні показники продуктивності праці, рівнів ревіталізації засобів виробництва, зайнятості та приросту робочих місць, інвестицій в основний капітал, варто зазначити що провідні позиції впродовж останніх років до повномасштабного вторгнення Росії залишалися за Дніпропетровською, Київською, Харківською, Запорізькою, Одеською, Львівською та Полтавською областями. До групи провідних регіонів наближались: Вінницька, Миколаївська, Рівненська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Сумська та Житомирська області. Традиційно аутсайдерами виступали: Волинська, Закарпатська, Кіровоградська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька, Чернігівська.

Список використаних джерел

1. Біль М. М. Потенціал активізації зайнятості населення об'єднаних територіальних громад західних та центральних областей України [Електронний ресурс] / М. М. Біль, О. О. Левицька // Ефективна економіка. – 2019. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7518>.
2. Любомудрова Н. П. Зміни на ринку праці в умовах воєнного стану та перспективи післявоєнного відновлення [Електронний ресурс] / Н. П. Любомудрова, В. І. Гойчук // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип. 40. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>.
3. Офіційна вебсторінка Державного центру зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>.
4. Офіційна вебсторінка Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційна вебсторінка Міжнародної організації праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ilo.org.
6. Офіційний сайт Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/index_en.htm.
7. Харченко Ю. П. Зайнятість та продуктивність праці як фундаментальні передумови інклюзивності регіонального розвитку / Ю. П. Харченко // *Economic Synergy*. – 2021. – № 2. – С. 23–31.
8. Gradus research company. Діагностування стану українського бізнесу під час повномасштабної війни Росії з Україною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://gradus.app/documents/188/BusinessInWar_Gradus_KSE_Report_300_32022_ua.pdf.
9. Kammer A. La guerre en Ukraine porte un coup sévère à la reprise économique en Europe [Electronic resource] / A. Kammer. – Accessed mode: <https://www.imf.org/fr/News/Articles/2022/04/22/blog042222-eureo-war-in-ukraine-is-serious-setback-toeurope-economic-recovery>.

References

1. Bil, M.M., Levytska, O.O. (2019). Potentsial aktyvizatsii zainiatosti naseleння obiednanykh terytorialnykh hromad zakhidnykh ta tsentralnykh oblastei Ukrainy [The potential of increasing the employment of the population of the united territorial communities of the western and central regions of Ukraine] / *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (12). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7518>.
2. Liubomudrova, N.P., Goichuk, V.I. (2022). Changes in the labor market under martial law and prospects for post-war recovery. *Economy and society*, 40. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>.
3. Ofitsiina vebstorinka Derzhavnoho tsentru zainiatosti [Official website of the State Employment Center]. (n.d.). <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>.

4. Ofitsiina vebstorinka Derzhavnoi sluzhby statystryky [Official website of the State Statistics Service]. (n.d.). <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Ofitsiina vebstorinka Mizhnarodnoi orhanizatsii pratsi [Official website of the International Labor Organization]. (n.d.). www.ilo.org.

6. Ofitsiinyi sait Yevropeiskoi komisii [Official website of the European Commission]. (n.d.). http://ec.europa.eu/index_en.htm.

7. Kharchenko, Yu.P. (2021). Zainiatist ta produktyvnist pratsi yak fundamentalni peredumovy inkliuzyvnosti rehionalnoho rozvytku [Employment and labor productivity as fundamental prerequisites for the inclusiveness of regional development]. *Economic Synergy – Economic Synergy*, (2), 23–31.

8. Gradus research company. Diahnostuvannia stanu ukraiinskoho biznesu pid chas povnomasshtabnoi viiny Rosii z Ukrainoiu [Gradus research company. Diagnosis of the state of Ukrainian business during the full-scale war between Russia and Ukraine]. https://gradus.app/documents/188/BusinessInWar_Gradus_KSE_Report_300_32022_ua.pdf

9. Kammer, A. (2022). *La guerre en Ukraine porte un coup sévère à la reprise économique en Europe*. <https://www.imf.org/fr/News/Articles/2022/04/22/blog042222-eurreo-war-in-ukraine-is-serious-setback-toeurope-economic-recovery>.

Отримано 11.08.2023

UDC 331.522.4

Yulia Kharchenko

PhD in Sciences in Public Administration,

Associate Professor of the Department of Management and Civil Service

Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: ycharhenkoyp@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-6181-548X>

INSTITUTIONAL PREREQUISITES OF THE CAPITALIZATION OF HUMAN POTENTIAL

The article analyzes employment and labor productivity as fundamental prerequisites for the capitalization of the human potential of regions, stratification is carried out and the continuity of generations is revealed in the modern format, resource potential is investigated and the specification of property rights is outlined in the conditions of localization of economic space. A functional approach to the criterion measurement of the state of objects and means of work, as well as human development in the context of the institutionalism of spatial social systems, is proposed. Calculations of the following indicators were carried out: labor productivity (VRP per 1 worker); the level of revitalization of means of production (depreciation of fixed assets); employment level and job growth; investment in fixed capital per person. It was noted that there is a positive trend in reducing the number of citizens employed in the informal sector of the economy.

Employment and labor productivity were analyzed as fundamental prerequisites for the capitalization of the human potential of the regions, stratification was carried out and the succession of generations in the modern format was revealed, the resource potential was investigated and the specification of property rights was outlined in the conditions of the localization of the economic space.

It was determined that, guided by the experience of the post-socialist countries of the EU, the institutional prerequisites for using the economic potential in our country should be the motivation to create new jobs in all areas of the economy, the implementation of the import substitution program and the activation of the functioning of the internal market, the formation of spatial investment attractiveness and the establishment of effective interregional relations of the

Keywords regional development; institutionalization; territorial organization; labor productivity; employment level; human potential.

Table: 6. References: 9.